

Η ΚΥΡΑ ΡΗΝΩ

— “Αχ τί τραβοῦσε ὁ κόσμος ’κεῖνα τὰ χρόνια ἀπὸ τοὺς τούρκους...”

“Ἐτσι ἤρχιζε πάντοτε ἡ γεροντοκόρη κυρὰ Ρηνώ τὴν διήγησίν της καὶ ποτὲ δὲν τὴν ἐτελείωνε. “Ὅλα τὰ γεγονότα ὅσα εἶχεν ἀκούσει ἢ ἔτυχε ν’ ἀντιληφθῇ ἡ ἰδία κατὰ τὰ ἐννεήντα χρόνια τῆς ζωῆς της ἐγγρονθοκοποῦντο μέσα εἰς τὸ κουρ-κουτιασμένο γεροντικό μυαλό της καὶ ἐνῶ ἤρχιζε νὰ σοῦ διηγηθῇ καμμίαν τραγικὴν ἱστορίαν ἐτε-λείωνε μὲ σκανδαλῶδες ἐπεισόδιον, καὶ αὐτὸ ἀσυ-νόρητον καὶ κουτσοριασμένον. Ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον ποῦ ἔκαμνε ἢ ἐπροσποιεῖτο ὅτι δὲν τὴν καταλαμβάνει· ἐγύριζε καὶ τὸν ἐβλεπε μὲ τὰ βουφηγμένα μικρὰ μάτια της ποῦ ἐμοιαζαν μὲ μπαγιατίτικες πεταλίδες, καὶ τὸ τριχωτὸν πηγούνι της τὸ ὅποιον ἤρχετο εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν μαρα-μένην καὶ μελανὴν σὰν σύκο κουνάλι μύτην της ἔτρεμε σπασμωδικῶς. Ἐπρεπε νὰ πηγαίνης μὲ τὰ νερά της διὰ ν’ ἀξιώθης τῆς εὐνοίας της. Καὶ ἦτο κακία, πολὺ κακία ἡ κυρὰ Ρηνώ, εἰς ὅσους δὲν ἠνύοι. Τὴ νύμφη τοῦ σπητιοῦ δὲν τὴν ὑπέ-φερε, τὴν ἀντιπαθούσε φοβερὰ καὶ σχεδὸν κατὰ πρόσωπον τῆς ἐξεσφενδόνιζε τὴν μερμήν, ὅτι τρώγει τὸ ψωμί χαράμι· καὶ διατί; διότι κάποτε ἡ νύμφη, ἔτσι διὰ νὰ χωρατέψῃ, τῆς εἶπε πῶς τῆς γεροντοκόρας στὸν ἄλλο κόσμο θὰ τῆς τυ-ποῦν μὲ τὸ λαφκεράτο... Δὲν εἶπε τίποτε ἐκεῖνη τῇ στιγμῇ ἡ κυρὰ Ρηνώ, ἀλλὰ τὸ ἐφύ-λαξε καὶ ἀπὸ τότε δὲν εἶχε μάτια νὰ τὴν ἰδῇ.

Τὸ μελτέμι ἐφυστοῦσε δυνατὰ καὶ τὰ ξηρὰ φύλλα τῶν καλαμιῶν, ποῦ ἐσκέπαζαν τὴν αὐλὴν τοῦ ἐξοχικοῦ οἰκίσκου, ἐσειόντο μὲ ἓνα νανουριστικὸν ψίθυρον, ἐνῶ ὁ ῥόχθος τῶν κυμάτων ποῦ ἐξε-σποῦσαν ἐπάνω εἰς τοὺς ἀποτόμους βράχους τοῦ Πανόρμου ἠκούετο εὐκρινῶς, φερόμενος μακρό-θεν ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Ἡ νύκτα ἦτο κατασκό-τεινη· ποῦ καὶ ποῦ ἐλαμπύριζον τὰ φῶτα τῶν περὶξ σποραδικῶς ἐγκατεσπαρμένων εἰς τὸ ὄρο-πέδιον καλυβῶν, σβυρόμενα ὅμως βαθμηδόν, ἐνόσφῃ ἡ ὥρα προχωρεῖ, τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο. Ἡμεν ἐξαπλωμένη ἐξω εἰς τὸν μικρὸν αὐλόγυρον μὲ μι-σοκλεισμένα μάτια, ἔτοιμη νὰ πάρω τὸν πρῶτον ὕπνον καὶ σχεδὸν ναρκωμένη εἰσέπνεον τὴν εὐω-δίαν τῆς ἠωπεθερισμένης καλαμιᾶς καὶ τῆς μεθυ-στικῆς κονιζιάς, ὅτε ἀκούω ἐρχομένην πρὸς με-τὴν κυρὰ Ρηνώ, σύρουσαν τὰ γεροντικά πόδια της.

Πρὸ μιᾶς ὥρας εἴχμεν ἀποδειπνήσει, ἐσθύ-σαμεν τὰ φῶτα καί, ἄλλος ἐπῆγε νὰ ξαπλωθῇ, ἄλλος νὰ κάμῃ δέκα βήματα καὶ ἄλλος ἔπεσε νὰ κοιμηθῇ.

Ἦλθε κ’ ἐκάθισε κοντὰ μου εἰς τὴν πεζούλα.

— Καλὲ Μαρουσώ, ἤρχισε νὰ λέγῃ ἀσθμαί-νουσα καὶ προδῆλως ἀγανακτισμένη, ὡς πότε θὰ τὴν ἔχουμε τὴ νύφη ἐδῶ; Γιατί δὲν ἐρχεται ὁ γιός

σου νὰ τὴν ἐπάρῃ; Νισάφι πιά καλὸτύχη! Δὲν λυπᾶται τὸν πενθερό της ἡ ἀθεόφοβη ποῦχει τό-σον κόσμο καὶ θρέφει; Τρώει, τρώει ἀπὸ τὸ πρῶν ὡς τὸ βράδυ ἡ ἀδιάκριτη! Δὲν ἐκλείσανε ἀκόμη τρία χρόνια ποῦ ἔχταμε τὸν Παναγιω-τάκη μας, κι’ αὐτὴ ἡ ξεστοίπωτη, ξελαρυγγιά-ζεται ὅλη μέρα στὸ τραγούδι! Ἀμ’ τί ἔνοια ἔχει αὐτὴ, ἀφοῦ τὰ βροῖσκει εὐλα χαζίρικα! Δὲ φοβάται τὸ Θεό! μὰ δὲ λυπᾶται τὸ πενθερό της; Ἡ πείσα ἡ δεῖξα!...

Καὶ εἶπε ἐναντίον τῆς νύμφης μου ὅσα σέρνει ἡ σκούπα. Ἐγὼ—μιλιά. Προφανῶς μὲ ἐξέλαβε διὰ τὴν μητέρα μου.... Ἐσηκώθη πάλιν σιγά-σιγά καὶ ἀκουμβῶσα εἰς τὸ βραδί της ἐμβῆκε εἰς τὸ σπῖτι. Ἀλλ’ ὅποια ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς της ὅταν ἐμβαινουσα μέσα βλέπει τὴν μητέρα μου, ἡ ὅποια, μὴ εἰμποροῦσα νὰ κοιμηθῇ ἀπὸ τοὺς ψύλλους, ἤιαψε τὴν λάμπα καὶ ἐξεψυλλίζετο....

Ἐστάθῃ ἔτσι, σκυμένη καὶ καμπεύρα ποῦ ἦτον, μὲ τὸ ἓνα χέρι εἰς τὸν γοφὸν καὶ μὲ ὅσον ἤμπο-ροῦσε γουρλωμένα μάτια καὶ ἐβλεπε τὴν μητέρα.

— Καλ’ ἐσύ ’σαι, Μαρουσώ; ! Κι’ ἀμὲ ἐξω ποῖός εἶναι ξαπλωμένος; Μὴν εἶναι ἡ νύφη μας; εἶπεν ἐντρομος.

Μετὰ μίαν στιγμὴν ὅμως, ὡς νὰ εἶχε μετα-μεληθῇ διὰ τὸν φόβον της:

— Ἀφοῦ εἶν’ ἔτσι — καλὰ ἔκαμα λοιπὸν καὶ τῆς τὰ ’πα!

Κακὸ εἶνε βέβαια νὰ πειράζῃ κανεὶς τοὺς γέ-ρους, καμμιὰ φορὰ ὅμως ἐκάναμε τὰ κλειστὰ μά-τια ὅταν τὴν ἐφοῦρικε ἡ ὑπέρετρια ἡ Μαρίνα, τὴν ὅποιαν ἀπὸ βρώμα ὡς βρώμα τὴν εἶχε ἀπὸ τὸ πρῶν ἕως τὸ βράδυ.

— Μαρὴ! θὰ τῆς τὸ πᾶς τῆς μάνας σου στὴν ποδιά! τῆς ἔλεγεν ἀφρισμένη.

Καὶ αὐτὴ ἡ ὕbris—εἰς τὸ παραμικρόν.

Μὰ δὲν ἐθάσταξε πιά ἡ Μαρίνα καὶ τῆς δίνει τὴν ἀπάντησι:

— Ἀλλοί, ποῦ νὰ σὲ ’δῶ μὲ κοιλιά!

Ποῖός εἶδε καὶ δὲν ἐτρόμαξε! Ἐγινε ἐξω φρενῶν ἡ κηρὰ Ρηνώ. Ὁρμησε σὰν λύκαινα κατ’ ἐπάνω της νὰ τὴν καταξέσχιση...

— Μαρὴ! Ἐμένα οὔτε ἡ μάνα μου, οὔτε ἡ ἀδερφή μου ἔκαμε τέτοιον πρόμαγιὰ νὰ τὸ κάμω κ’ ἐγώ, βρώμα!...

Σὰν νὰ ἦτον ἡ ἰδία ὥρα, ποῦ θὰ ἐφαίνετο μὲ κοιλιά τὸ ἐρειπωμένον γερόντιον.

Πῶς γίνεται, ἀλήθεια, ὁ ἄνθρωπος ὅταν γη-ράσῃ!

Ἐνθυμοῦμαι μίαν ἄλλην ἐπίσης ὑπέργληρον γε-ροντοκόρην, χρηματίσασαν ὑπέρετριαν γενεᾶς ἐκ-λιπούσης ἡδῇ, ἡ ὅποια εἶχεν ἀποκτήσει πλεόν συγγενικά δικαίωματα παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ, τοὺς προγόνους τῆς ὁποίας εἶχεν ὑπηρετήσῃ. Ἦτο εἰς ἄκρον εὐερέθιστος καὶ πάντοτε δυσηρεστη-μένη. Εἶχεν αἰωνίως παράπονα, ὅτι τὴν ἔκακο-μετεχειρίζοντο, ὅτι τὴν ἐβασάνιζον, ὅτι ἡ ζωὴ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΧΝΗ

εἰς αὐτὸ τὸ σπῆτι εἶνε πλέον κόλασις καὶ ἡπεί-
λει ἢ ἀγαθὴ γραῖα ὅτι θὰ φύγῃ νὰ πᾶ νὰ γείνη
τοῦ κακοῦ... διὰ νὰ εὕρῃ τ' ἀγαθὰ τῆς...

Ἡ κυρὰ Ρηνῶ μόνον τὸν πατέρα ἐσέβετο καὶ
ἐτίμα, διότι μὲ αὐτὸν ἐσυγγένευε. Κανένα ἄλ-
λον δὲν ἠγάπα. Τὴν μητέρα τὴν ἐφοβεῖτο, ἀλλὰ
καὶ δὲν ἐτόλμα νὰ εἰπῇ τίποτε ἐναντίον τῆς.
Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς, ὅλα τὰ παιδιὰ δὲν τὴν ἀγα-
πούσαμεν, διότι ἦτον κακιὰ. Ἐγὼ μάλιστα δὲν
τὴν ὑπέφερα διότι ἦτον βαριλόγη καὶ πρὸ πάν-
των διότι ἐκαλογοῦσε τὴν νύμφη μου. «Ὅλ τὸ
κόμης γερό τὸ παιδί ἀπὸ τὸ πολὺ φαί;» ἔλεγε
πάντοτε ὅταν τὴν ἐβλεπε νὰ τρώγῃ.

— Σώπα πιά! τῆς ἔλεγα, θὰ τὴν φᾶς μὲ τὴν
κακογλωσσίδα σου!

Καὶ τὸ ἔφερε ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ν' ἀποβάλλῃ ἡ
νύμφη μου καὶ ὀλίγον ἐλείψε ν' ἀποθάνῃ. Αἶ,
ἀπὸ τότε πιά δὲν ἤθελον οὔτε ζωγραφιστὴν νὰ τὴν
βλέπω. Καὶ τῆς τὸ ἔλεγα κατόπιν διὰ νὰ τὴν
τιμωρῶσω, ὅτι ἡ κακογλωσσίδα τῆς τὴν ἔφαγε
— μὰ δὲν βαρύνεσαι;!

Δὲν τὴν εἶδα ποτὲ νὰ δακρύσῃ ποῦ μᾶς εἶχαν
συμῆλ' τόσα δυστυχήματα, ἀλλὰ οὔτε τὴν παρα-
μικρὰν χαρὰν νὰ ἐκφράσῃ εἰς τὰς τόσας χαρὰς
τῆς οἰκογενείας μας. Ἐγὼ ἐσυνήθισα νὰ τὴν
θεωρῶ ὡς ἕνα φεῖδι ποῦ ἐξίσταίναμεν εἰς τὸν
κόλπον μας.

Εἶχε ἀρρωστήσει βαρεῖα ὁ πατέρας. Ὅλοι
μας αἱ φροντίδες συνεκεντρώθησαν περὶ τὴν κλί-
νην του. Ἡ κυρὰ Ρηνῶ, ἡ ὁποία ἐσχάτως δὲν
εἰμποροῦσε πλέον νὰ ἀναβαίνει τὴν σκάλα, ἔμενε
εἰς ἕνα δωμάτιον τοῦ κάτω πατώματος καὶ ἐκεῖ
τῆς ἐστέλλαν τὸ φαγητόν της. Κατ' ἀρχὰς
τῆς ἀπεκρῦψαμεν τὴν ἀσθένειαν τοῦ πατέρα,
ἀλλ' αὐτὴ μὴ βλέπουσα αὐτὸν ἤρχισε νὰ δεικνύῃ
σημεῖα ἀνησυχίας, ἥθελε νὰ τὴν ἀναιθάσκειν ἐπάνω
διὰ νὰ πεισθῇ ὅτι δὲν ἔπαθε τίποτε. Ἐπεριπα-
τοῦσε ἀνυπόμονος εἰς τὴν αὐλὴν καὶ ἡρώτα τοὺς
ἀνερχομένους καὶ κατερχομένους τί γίνεται ὁ
Μιχαλάκης.

Τὴν ἀναιθάσαμεν καὶ παρέστη καὶ αὐτὴ εἰς
τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ καλοῦ μας πατέρα....

Μοῦ εἶπαν ὅτι ἐκλαυσε καὶ αὐτὴ....

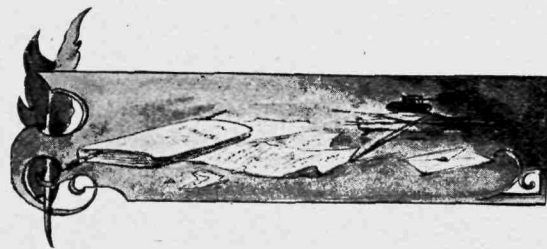
Τὴν συνεπάθησα.

Τὴν ἐπαύριον τῆς κηδείας τοῦ πατέρα τὴν εὐ-
ρεμὲν νεκρὰν ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς.

Τὴν ἐσυγχώρησα.

Διὰ τὴν ἀντιγραφὴν

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Ἰδεαὶ καὶ εἰκόνες πρὸς διάδοσιν — Ἡ ἀληθὴς
μεγάλῃ Τέχνῃ εἶνε ἡ διὰ τοὺς μικροὺς προω-
ρισμένην. — Καλλιτεχνικὴ μόρφωσις τῶν μαζῶν.

ΑΝ ὥραϊον πρᾶγμα, εἴ-
πεν ὁ ποιητὴς Keats,
εἶνε διαρκὲς πηγὴ χα-
ρᾶς». Ἐὰν ἐπόμενος
μᾶς ἐμάνθων οἱ ἔχον-
τες τὴν σχετικὴν ἐντο-
λὴν καὶ εὐθύνην καλ-
λιτέχναι ν' ἀγαπῶμεν
καὶ εὐρίσκωμεν τὸ Ὁ-
ραῖον ὑφ' ὅλας αὐτοῦ

τὰς μορφάς, ἡ ζωὴ θὰ ἦτο φαῖδροτέρα, μᾶλλον
γελαστή καὶ χαρίεσσα, ἐκάστη δὲ ἀναπνοὴ ἡμῶν
θὰ ἦτο καὶ εἰς στίχος τοῦ Huland φαῖδρος ἐλ-
πίδος πρὸς τὸν κόσμον, ὅστις καθ' ἐκάστην γί-
νεται τελειότερος καὶ καλλίτερος.

Ὁ κόσμος αὐτός, μολονότι κόσμημα τῆς δη-
μιουργίας, μὴ ἔχων ἀνάγκην τοῦ κοσμητικοῦ
«ὥρατος», φαίνεται μοταταῦτα ἄθροισμά τι ἀ-
σχημιῶν οὐχὶ βεβαίως τῶν ὥραϊων ἐκείνων ἀ-
σχημιῶν τῶν εἰκόνων τοῦ Rembrand, ἀπὸ τὸ
μελανὸν βάθος τῶν ὁποίων προβάλλεται μεῖδιάν
μυστικὴν αἴγλην τὸ ὥραϊον, ἀλλ' εἶνε ἄθροισμά
τι ἀσχημιῶν καὶ πεζοτήτων, τὰς ὁποίας μαι-
ραῖως ἐπιβάλλει ὁ νεώτερος βιομηχανικὸς ἀγὼν
τῆς ὑπάρξεως, ὅστις μᾶς πνίγει. Οὐδαμοῦ π. χ.
θὰ εὕρετε ἐν ἀληθὲς τῆς φύσεως τεμάχιον,
ἐλευθερον, διὰ νὰ τὸ θαυμάσετε χωρὶς ἡ τέχνην
νὰ θέσῃ τὸ ψεῦδος τῆς, τὴν μίμησιν τῆς ἢ τὴν
προσποίησιν τῆς ἢ τὸν ἀκαταληπτον συμβολι-
σμόν της καὶ τὰς μυστικοπαθεῖς συγκινήσεις, αἰ-
τινες βεβαίως δὲν εἶνε ἀκόμη κατάλληλοι διὰ
τὴν ἰδιοσυγκρασίαν τῆς παρούσης γενεᾶς. Εἶνε
βεβαίως ὥραϊα καὶ πολὺ βαθέως ἀπολαυστικά
αἱ ὑψηλαὶ καὶ ὑπέρταται συγκινήσεις τῆς «Grand
Art» — τῆς «Μεγάλῃς Τέχνης» — αἱ ὧν θωπεύον-
ται καὶ δονοῦνται αὐτὰ τὰ βαθύτερα τῆς ὑπάρξεως
μας ἄδυτα, ἅτινα μετεδόθησαν καὶ διήλθον διὰ
τῶν γενεῶν ἀναλλοίωτα διὰ ν' ἀποτελέσουν τῆς
ζωῆς μας τὴν οὐσίαν, τῆς ζωῆς μας τὰς ἀορί-
στους συγκινήσεις τῶν βαθέων καὶ κληρονομικῶν
αἰσθημάτων.

Αἱ συγκινήσεις ὅμως αὗται, ἀνεκτιμήτως συγ-
κινούσαι ἐκείνους οἵτινες ἀληθῶς τὰς ἐννοοῦν,
καὶ ἀπείρως καθιστῶντες ἀξίους ἐλέους ἐκείνους
οἵτινες φρονοῦν καὶ διατείνονται ὅτι τὰς ἐννοοῦν,
ἐνῷ πραγματικῶς οὔτε χονδρικῶς δύνανται νὰ
τὰς αἰσθανθῶσι, αἱ συγκινήσεις αὗται εἶνε δῶρον
διὰ τὴν ἀριστοκρατίαν τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ δὲ
Μεγάλῃ Τέχνῃ, διὰ τὴν Τέχνην ἐπινοηθεῖσα, δὲν
δύνανται ν' ἀποτελέσῃ παγκόσμιον Σύμβολον λα-